

Asia: VN/19788/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

Finnairin lentäjiä edustavan Suomen Liikennelentäjäliitto ry:n (SLL) huolena suunnitteilla olevassa uudistuksessa on työntekijöitä edustavan työehtosopimusosapuolen sopimuskompetenssia koskevan muutoksen äkillisyys.

Luonnoksen mukaan työntekijöitä edustavana sopijaosapuolena voisi jatkossa olla myös työntekijöitä edustavan valtakunnallisen työntekijäyhdistyksen jäsenyhdistys siten, että sillä olisi aiemmasta oikeustilasta poiketen oikeus sopia työntekijän suojaksi säädetyistä vähimmäispakottavasta lainsäädännöstä poiketen. Sopimuskompetenssia koskien luonnokseen ei sisältyisi lainkaan siirtymäaikaa vaan muutos astuisi voimaan 1.1.2025, jopa kesken voimassa olevien työehtosopimusten (TES).

Työehtosopimuskirjaukset ovat sopimusajankohtansa olosuhteiden ja sopijapuolten tasapainon sekä intressien yhteensovittamisen tuloksia. Mikäli kesken sopimuskauden työntekijäosapuolen sopimuskompetenssi yhtäkkiä laajenee, on tämä omiaan johtamaan epäselvään oikeustilaan työntekijöiden vähimmäisoikeuksia koskien sekä paineeseen avata TES ennenaikaisesti 1.1.2025 mahdolliseksi tulleiden joustojen hyödyntämiseksi. Lisäksi sopimuskompetenssin ennalta- arvaamaton ja äkinäinen muutos vaikuttaa myös asiavaltuuteen siten, että kanneoikeuden omaava taho saattaa vaihtua kesken sopimuskauden voimassaolon.

Työmarkkinajärjestelmän perusideana on vuosikymmenten ajan ollut sopimuksin ostettu työrauha. Sen vastineena on TES, jonka pitäisi toisaalta myös pysyä voimassa sopimus kautensa ajan. Niin ikään TES:n säännöstämiskompetenssin alan tulisi pysyä sopimuskauden aikana muutumattomana. Kriisitilanteet ovat asia erikseen, joiden osalta työnantajan oikeussuojakeinot ja

reagointimahdollisuudet niihin on jo TSL 5 luvussa sekä yhteistoimintalaissa huomioitu ja kattavasti turvattu.

Nykytila ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

-

Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Keskeiset ehdotukset

Luonnoksen pääasiallisena vaikutuksena on mainittu (kohta 4.2.1, s. 55), että henkilöstön edustajan puuttuessa menettelytavat määräytyisivät ensisijaisesti TES:n mukaisesti ja lain perusteella vain silloin, kun TES ei asiasta määrää.

SLL:n 75 vuoden kokemus yrityskohtaisesta, paikallisesta sopimisesta on Suomen mittakaavassa historialliselta perspektiiviltä ylivoimainen. Konkretiaan nojaavan käsityksemme perusteella on ehdottoman varmaa, että yrityskohtainen ja paikallinen sopimuskulttuuri pyrkii hyödyntämään kaiken jouston välittömästi sen tullessa mahdolliseksi. Suunnitteilla oleva, siirtymäajaton uudistus heikentää näin ollen merkittävästi luottamusta sopimusten sitovuuteen. Lisäksi se saattaa aiheuttaa työntekijöille keskeisiä oikeudenmenetyksiä, koska TES:n määräyksissä taikka seikoissa, joista niissä on ylipäätään katsottu tarpeelliseksi sopia, ei ole osattu ennakkoida näin perustavaa laatua olevia muutoksia.

Vaikutukset ja muut toteuttamisvaihtoehdot

4.2 luku - Vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamisvaihtoehdot

Luonnoksessa paikallista sopimista on pyritty perustelemaan mm. Ruotsin oikeustilalla (kohta 5.2, s. 66), josta on todettu, että "Paikallisessa sopimisessa tasapainoinen neuvotteluasema ja neuvotteluosaaminen ovat merkittävässä asemassa."

SLL toteaa, että siirtymäajaton muutos ei miltei osin edistä sopimusosapuolten tai siihen sidottujen työntekijöiden ja työnantajien tasapainoista neuvotteluasemaa. Varmaa on, että lyhyt valmistautumisaika ei niin ikään mahdollista tarvittavan neuvotteluosaamisen hankkimista lakimuutokselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Keskeinen ero paikallista sopimista

koskevan oikeustilan osalta on myös se, että Ruotsissa tulkintaetuoikeus on säädetty työntekijäosapuolelle, mikä keskeisellä tavalla tasapainottaa työmarkkinaosapuolia.

Työsopimuslaki

2 luvun 7a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

-

13 luvun 3 § - Luottamusvaltuutettu

-

13 luvun 7§ - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 8 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Työaikalaki

18 § - Työajan enimmäismäärä

-

34 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

35 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

36 § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopimus

-

Vuosilomalaki

30 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

31 §- Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Opintovapaalaki

13 a §

-

Yhteistoimintalaki

38 § - Sopimisoikeus

-

Työehtosopimuslaki

1 §

-

5a §

-

Merityösopimuslaki

2 luvun 6a § - Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopiminen

-

13 luvun 9 § - Poikkeaminen työehtosopimuksella

-

13 luvun 10 § - Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Huomionne suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevasta osiosta

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Huomionne voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä

SLL ehdottaa, että lainsäätäjät asettaa ainakin edellä mainitun seikan osalta (eli että työntekijöitä edustavana sopijaosapuolena voisi jatkossa olla myös työntekijöitä edustavan valtakunnallisen työntekijäyhdistyksen jäsenyhdistys) siirtymäajan, joka mahdollistaa asian mukaisen järjestäytymisen ja tarvittaessa sopimusten uudelleen neuvottelun työmarkkinoilla.

Lisäksi tulkintaetuoikeudesta tulisi nimenomaisesti laissa säätää siten, että työntekijäosapuolen tulkintaa noudatetaan, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Hagman Heli
Suomen Liikenneentäjälitto ry